

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Passio, Auctore sacnto ac venerabili Beda, Ex Historiæ Anglicanæ
Ecclesiasticæ Parisiis anno 1681 editæ lib. v. cap. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A *stratensis patriarchæ, quondam concessa nunc tractem. Hic Sanctus, factis jam Præmonstratensis in Picardia monasterii fundamentis, hinc anno 1121 venit Coloniam Agrippinam, cumque ædificare ecclesiam, in qua, quos jam sibi aggregaverat, socios congregaret, in animo haberet, probeque nosset, Coloniensem civitatem sacris Sanctorum pignoribus esse ditissimam, ab archiepiscopo, qui tunc erat Fredericus, hujus nominis tertius, aliquot Sanctorum reliquias sibi concedi postulavit. Sancti viri voto benigne annuit archiepiscopus, fueruntque illi duo concessa vascula, variis variorum Sanctorum reliquiis, corporumque etiam Ewaldorum parte repleta. Testatur id in Vita S. Norberti, apud nos tomo primo Junii inserta, auctor, canonicus Præmonstratensis, coævus.*

ex Sanctis
obtinuit, Flo-
resciamque

B *95 Verba, quibus id ibidem num. 48 facit, hæc sunt: Post hæc (S. Norbertus) devenit Coloniam, ubi et libenter suscipitur... Habebat et ipse jam tunc in voluntate ædificare ecclesiam, in qua coadunatos reciperet. Ob hanc causam petivit ab archiepiscopo Frederico et ceteris fidelibus, ut aliqua sanctorum reliquiarum mereret patrocinia suscipere, et quibus non minimum ab antiquo repleta et dotata erat felix Colonia. Annuit episcopus, annuit clerus, justam esse petitionem judicans, et populus. At ille fratribus suis, quos secum habebat, et quos ibidem Deus ei contulerat, jejuniis indicto, hoc pretiosum donum Deo commendabat, quatenus venerabile patrocinium daret invenire. Nocte vero eadem virgo ex numero undecim millium virginum, et nomen ipsius virginis, et locus, ubi jaceret, per visionem cuidam designatus est: et in crastinum ex ordine visionis corpus ibidem quaesitum, integrum repertum est. Quo cum hymnis et laudibus Dei et gratiarum actione suscepto, de reliquiis etiam aliarum virginum aliarumque quorundam martyrum, videlicet Gereonis, Maurorum, duorum Ewaldorum, duo vascula, in modum feretri, ad effendum ei impleta sunt. Norbertus sacro hoc thesauro ditatus Coloniam Agrippinam diu amplius non substitit, sed eo, unde venerat, reversurus, Præmonstratum versus iter arripuit, cumque pervenisset ad locum, ubi nunc abbatia Floressiensis secundo fere a Namuro milliari ad Sabim fluvium cernitur, obviam sibi habuit nobilem matronam, cui Ermensendi nomen erat, Namurensis comitissam, cumque hæc ei Floressiensis villæ ecclesiolam ædificandam monasterio obtulisset, suscepit vir sanctus oblatum, ibique, Præmonstratum festinans, reliquit alterum ex reliquiarum vasculis supra memoratis.*

detulit S. Nor-
bertus,

C *96 Testatur hæc pariter laudatus auctor coævus num. 49, nonnullis post verba proxime recitata interjectis, de S. Norberto sic scribens: Assumptis non post multum reliquiis, collectoque fratrum tam clericorum quam laicorum collegio, quos Deo per verbum prædicationis genuerat, redeundi iter aggressus est; qui ubique in ecclesiis et congregationibus cum processione magnifice suscipiebatur. Audiens autem transitum ejus matrona quadam nobilis, Ermensendis nomine, Namurensis comitissa, velociter occurrit ei; obnixè deprecans, ut ad imponendos fratres et religionem, quamdam ecclesiolam suam in villa Floressiæ vellet suscipere. Habebat etenim ipsa multo tempore in voluntate, ob remedium animæ suæ et prædecessorum suorum in ecclesia eadem religionem propagare. Videns autem ille affectuosam mulieris devotionem, respexit eam, et suscepit, quod petebat. Et ibidem altero reliquiarum vasculo derelicto, festinavit Præmonstratum (erat enim instans nativitatis dies) habens clericorum et laicorum fratres circiter triginta novitios. Fuerint haud dubie a S. Norberto Floressiæ relictae, quas Coloniae obtinuerat, SS. Ewaldorum reliquias, si pars harum in uno, pars in altero e duobus supra memoratis reliquiarum vasculis exstiterit.*

ubi illas ad
huc exstare,
scripsit Hen-
schenius.

97 Verum hæc de re nec ex laudato auctore Præmonstratensi coævo, nec aliunde constat; unde fit, ut dubitari queat, habuerintne aliquando ac proin an Octobris Tomus II.

etiam hodie habeant Floressienses, Præmonstratensis Ordinis canonici, SS. Ewaldorum reliquias. Rayssius in Hierogazophylacio Belgico pag. 218 recenset Sanctorum reliquias, a S. Norberto Colonia Floressiam anno 1121 allatas, hasque inter Ewaldorum reliquias non comparat. Nihilominus Henschenius noster in Annotatis ad sensum ultimum, qui posteriorem laudati auctoris coævi textum huc transcriptum claudit, lit. c sic observat: Sunt ibidem (in abbatia Floressiensi) reliquiae ex præscriptis Sanctis, nempe Mauris, duobus Ewaldis, aliisque Sanctis, ex quibus reliquias Coloniae accepisse S. Norbertum, auctor plus semel jam laudatus, in quem hæc Henschenius observat, verbis num. 95 huc transcriptis memorarat. Ast, inquit, admittenda est illa, qua Ewaldorum reliquias Floressiæ exstare, affirmatur, Henschenii observatio? Puto ego, hanc illum absque maturo examine non fecisse. Forsitan adeo is, qui reliquiarum Floressiæ exstantium catalogum Rayssio subministravit, Ewaldorum reliquias, ut Floressiæ exstantes, in eo omiserit, isque deinde error post annum 1628, quo Rayssius laudatum Hierogazophylacium typis vulgavit, fuerit detectus, ut ex Rayssio nequeat indubitanter concludi, Ewaldorum reliquias Floressiæ ab Henschenio perperam attribui. Ceterum fieri potest, ut etiam pluribus aliis locis, ac præsertim in Westphalia, utpote que regio præcipuis suis viginti quatuor Sanctis tutelariibus Ewaldos accenset, horum reliquias existant, fideliumque venerationi exponantur; quamvis id litteris consignatum reperire non potuerim.

AUCTORE
C. B.

PASSIO,

Auctore sancto ac venerabili Beda,

Ex Historiæ Anglicanæ Ecclesiasticæ
Parisiis anno 1681 editæ lib. v. cap. 11.

Ut autem vidit vir Domini Egbertus a, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, retentus est ob aliam sanctæ Ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus: nec Victbertus b illas deveniens in partes, quicquam proficiebat. Tentavit adhuc in opus verbi mittere viros sanctos et industrios, in quibus eximius Wilbrordus c presbyterii gradu et merito præfulgebat. Qui cum illo advenissent, (erant autem numero duodecim) divertentes ad Pippinum d ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: et quia nuper citiorem Friesiam, expulso inde Radhbedo, ceperat e, illo eos ad prædicandum misit; ipse quoque imperiali auctoritate juvenis, ne quis prædicantibus quicquam molestia inferret; multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficiis attolens: unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idolatria ad fidem converterent Christi.

Sanctorum
Willibrordi
ejusque socio-
rum, in Fri-
siam profe-
ctorum,

a
b
c
d

2 Horum secuti exempla duo quidam presbyteri de natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant f, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum g, si forte aliquos ibi prædicando Christo acquirere possent. Erant autem unius ambo, sicut devotionis, sic etiam vocabuli: nam uterque eorum appellabatur Hewald; ea tamen distinctione, ut pro diversa capillorum specie unus Niger Hewald, alter Albus Hewald diceretur: quorum uterque pietate religionis imbutus, sed Niger Hewald magis sacrarum Litterarum erat scientia instructus.

F

* idololatria
ducti exemplo
duo Ewaldi,
adeunt, anti-
quam Saxo-
niam,

f
g

3 Qui venientes in provinciam, intraverunt hospitium cujusdam villici, petieruntque ab eo, ut transmitterentur ad satrapam, qui super eos erat, eo quod haberent aliquid legationis et causa utilis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent regem iidem antiqui Saxones, sed satrapas plurimos suæ genti præpositos h, qui, ingruente belli articulo, mittunt æqualiter sortes, et quemcumque sors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur. Huic obtemperant; peracto autem bello,

regionem in-
gressi, duci
petunt ad
satrapam,

h

ACTORE
BEDA.

rursum æqualis potentiae omnes sunt satrapæ. Suscepit ergo eos villicus, et promittens, se mittere eos ad satrapam, qui super se erat, (ut petebant) aliquot diebus secum retinuit.

occiduntur a
rusticis;

4 Qui cum cogniti essent a barbaris, quod essent alterius religionis, (nam et Psalmis semper atque orationibus vacabant, et quotidie Sacrificium Deo victimæ salutaris offerebant, habentes secum vascula sacra, et tabulam altaris vice dedicatam *z*) suspecti sunt habiti, quia si pervenirent ad satrapam, et loquerentur cum illo, averterent illum a diis suis, et ad novam Christianæ fidei religionem transferrent; sicque paulatim omnis eorum provincia veterem cogeretur in novam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos subito, et interemerunt; Album quidem Hewaldum veloci occisione gladii, Nigellum autem longo suppliciorum cruciatu et horrenda membrorum omnium disceptatione: quos interemptos in Rhenum projecerunt *k*. Quod cum satrapa ille, quem videre volebant, audisset, iratus est valde, quod ad se venire volentes peregrini non permitterentur; et mittens occidit vicanos illos omnes, vicumque incendio consumpsit. Passi sunt autem præfati Sacerdotes et Famuli Christi quinto Nonarum Octobrium die.

eorum corpora
adverso
Rheni, cui
injecta erant,
prodigiöse
devesca

5 Nec martyrio eorum cælestia defuere miracula. Nam cum perempta eorum corpora amni (ut diximus) a paganis essent injecta, contigit, ut hæc contra impetum fluvii decurrentis, per quadraginta fere millia passuum ad ea usque loca, ubi illorum erant socii, transferrentur. Sed et radius lucis permaximus, atque ad cælum usque altus omni nocte supra locum fulgebat illum, ubicumque ea pervenisse contingeret, et hoc etiam paganis, qui eos occiderant, intuentibus. Sed et unus ex iis in visione nocturna apparuit cuidam de sociis suis, cui nomen erat Tilmon *l*, viro illustri et ad sæculum quoque nobili, qui de milite factus fuerat monachus; indicans, quod eo loci corpora eorum posset invenire, ubi lucem de cælo terris radiasse conspiceret.

honorifice hu-
mantur, dein-
deque trans-
ferantur Co-
loniam.

6 Quod ita completum est. Inventa namque eorum corpora, juxta honorem martyribus condignum recondita sunt; et dies Passionis vel Inventionis eorum congrua illis in locis veneratione celebratur. Denique gloriosissimus dux Francorum Pippinus, ubi hæc comperit, misit; et adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia *m* Colonia civitatis juxta Rhenum. Fertur autem, quia in loco, in quo occisi sunt, fons ebullierit, qui in eodem loco usque hodie copiosa fluenti sui dona perfundat.

C

ANNOTATA.

a Sermo hic fit de S. Egberto, Hyensi presbytero, de quo actum apud nos est die 24 Aprilis, quo is Martyrologio Romano inscribitur.

b Wigbertus, S. Egberti socius, colli non invenitur ut Sanctus. In Opere nostro ad diem decimam tertiam Augusti relatus est inter Prætermisios.

c Hic Sanctus Martyrologio Romano ad 7 Novembris inscribitur; quo proinde die de illo acturi sumus.

d Pippinus Heristallius ab anno 681 ad annum usque 714, quo obiit, majoratum-domus in Austrasia tenuit; de hoc ergo Pippino Beda loquitur tum hic, tum iterum infra.

e Radlbedum, seu, ut communius scribitur, Radbodum, paganum Frisonum regem, anno 689 aut sequenti Pippinus Heristallius devicit. Ita omnes fere eruditi recentiores.

f Quid hæc loquendi formula apud Bedam significet, in Commentario num. 20 aperui.

g Quo Sancti ex Hibernia appulerint, non edicit Beda; sed sive in Frisiam sive in Neustriam appulerint, verosimile apparet, eos ex Austrasia, trajecto Rheni, in Antiquam Saxoniam penetrasse. Vide Commentarii prævii num. 41.

h Adi Commentarii prævii num. 2.

i Plures alii etiam variarum gentium apostoli, quocumque Christum prædicaturi properarent, altare portatile reliquumque apparatus, celebrandis sacris necessarium, secum detulisse leguntur. Inter dona, quæ S. Gerardus, Broniensis in comitatu Namurcensi abbas, e monasterio S. Dionysii prope Parisios accepit, secumque Bronium advevit, recensetur itinerarium, id est, hodierno loquendi modo portatile altare, quo sanctus Dionysius, dum viveret, utebatur. De hoc altari ad hunc diem, dum de S. Gerardo agemus, iterum sermo recurret. Gratias Deo, inquit Moguntiacarum Rerum lib. III. Notatione 25 in S. Bonifacii Acta, Serarius, Societatis Jesu sacerdos, superiore anno egi, cum S. Ansgarii, Septentrionalium populorum apostolatu incliti, portatile altare ultima e Saxonia huc allatum, in eandemque paulo post pie relatum, mihi videre, ac in eo sacris operari datum fuit. Plures alios Sanctos, qui pariter Christum gentibus annuntiaturi altare portatile secum detulerint, brevitate studio omitto.

k Valesius tom. III Rerum Francicarum pag. 572 sic scribit: Quos Saxones cur in ripa Rheni Beda ponat, Ewaldorum corpora a vicanis Saxonibus in Rhenum abjecta esse scribens, equidem nescio. Quippe poeta quidam Saxo, Arnulfi Aug. æqualis, qui de rebus gestis Caroli Magni libros v composuit, Westfalorum seu Occidentalium Saxonum fines a Rheni non longe abesse dicit; a Rheni initium capere aut flumen attingere non dicit. Ita Valesius, volens scilicet, Bedam, dum Sanctorum corpora in Rhenum conjecta scribit, pugnare cum poeta anonymo, sub hujus Commentarii initium memorato. Verum hic (vide num. 2) antiquæ Saxonie terminos non tam procul a Rheni collocat, ut palam fiat, in hunc Sanctorum ibidem interfectorum corpora conjici non potuisse ac proin cum illo aperte Beda non pugnat. At vero, etiamsi laudatus poeta antiquæ Saxonie terminos longius a Rheni removeret, sicque secum aperte pugnantem haberet Bedam, non illi assentiret, sed huic, utpote minus remoto ab Ewaldorum ætate, qua antiqui Saxones (vide num. 4) terminos suos nonnihil protulere.

l Tilmon seu, ut ab aliis scribitur, Tilmannus inter Prætermisios ad hunc diem a nobis idcirco relatus est, quod nihil sat certi distinctique de ejus cultu innotescat. Bollandus noster tom. I Martii in S. Suiberto ita habet: Visum aliquando nobis perquam probabile, Tilmonem sive Tilmannum, cui SS. Ewaldorum revelata fuere corpora, ex sociis S. Willebrordi fuisse. Hic in perisque Bedæ exemplaribus Tilmon vocatur, in alio Ms., quo usus in Cantabrigiensi editione Abrahamus Whelocus, Tilmannus est; in Saxonica paraphrasi regis Alfredi, Tilman. Ita Bollandus, satis indicans, sese equidem admodum dubitare, an ex S. Willibrordi sociis Tilmon exstiterit; quod etiam et mihi admodum dubium apparet. Bailletus ait, Tilmonem ex loco, quo Sanctorum corpora inventa sunt, fuisse oriundum; quod sine fundamento ab illo assertum, idcirco suspicor, quod nihil occurrat, unde illi haurire potuerit.

m Olim S. Clementis, nunc S. Cuniberti nomine insignita.